

Lugupeetud Peep Peterson
Eesti Vabariigi tervise- ja tööminister
Peep.Peterson@sm.ee

Meie: digitaalalkirjas nr 1-8-2/22/47

MTÜ Lastekaitse Liit: Kaalutusvõimelise lapse arvamus oma tervist ja keha puudutavates otsustes peab olema kõige olulisem

Põhiseaduse kohaselt on igal inimesel õigus tervise kaitsele. Igal inimesel, see tähendab ka igal lapsel. Sama rõhutab ka Eestis 1991 aastast kehtiv ÜRO Lapse õiguste konventsioon (art. 24). On oluline, et täiskasvanud omavaheliste vaidluste käigus ei unustaks, et kaalutusvõimelise lapse arvamus oma tervist ja keha puudutavates otsustes peab olema kõige olulisem. Ka vaktsineerimisel. Ajal, kui lapsevanema nõusolekust räägitakse ja kirjutatakse, on ühtlasi oluline silmas pidada, et last ei saa vaktsineerida vastu tema tahtmist – ka laps ise peab vaktsineerimise heaks kiitma. Eestis on vaktsineerimine vabatahtlik.

Täiskasvanud, kes otsustavad lapsi puudutavate asjade üle, peavad oma tegevuses lähtuma laste huvidest ning lapsel on õigus ärakuulamisele teda puudutavates asjades kodus, koolis ning ametiasutustes. Lapse õigus olla ära kuulatud ning õigus sellele, et tema arvamust võetaks tõsiselt, on üks lapse õiguste konventsiooni neljast üldpõhimõttest. Lapsevanem peab andma talle võimalikult mitmekülgset infot, et laps saaks oma arvamuse kujundada. Siinkohal on oluline märkida, et vanemate ülesanne on toetada ja nõustada oma last tema keerulistes valikutes. Lapsele tuleb ausalt, eakohaselt ja arusaadavalt selgitada kõiki tema valikuga kaasnevaid riske, ohte ja tagajärgi.

Parim lahendus lapse jaoks on alati lapse huvidest lähtuv lapse ja vanemate ühine otsus, ka vaktsineerimisel. Samas on olukordi, kus ühisele otsusele mingil põhjusel ei jõuta. Pigem on see harv, aga **ühegi lapse õigus tervisele ja enesemääramisele ei tohi jääda kaitseta.**

Räägime ju lapse parimatest huvidest lähtumisest – lapse õigusest, mille kaitsmine eeldab aga, et kehtivad õigusaktid suudavad ametiasutustele ja tervishoiutöötajatele ette näha selged protseduurid. Ka koolis laste vaktsineerimisel.

Lastekaitse Liit on seisukohal, et kaalutusvõimelisel lapsel peab olema võimalus ise teha oma tervist puudutavaid otsuseid nagu võlaõigusseadus ette näeb. Seega on vaja muuta koolis vaktsineerimist reguleerivad sotsiaalministri määrused nr 116 ja nr 54, et need oleksid edaspidi kooskõlas võlaõigusseadusega ning üheselt mõistetavad ja selged nii rakendajatele kui ka ühiskonnas laiemalt.

Sama põhimõtet on toetanud nii õiguskantsler kui ka meedikud oma käesoleva aasta 14. detsembri [ühispöördumises](#).

Võlaõigusseaduse kohaselt saab tervishoiuteenust (sh vaksineerimine) osutada piiratud teovõimega inimesele, kes on võimeline poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma, ka juhul, kui tema vanem ei ole andnud nõusolekut või on teenuse osutamise vastu. Seega kui laps on võimeline vastutustundeliselt kaaluma vaksineerimise poolt- ja vastuväiteid, peab perearst VÕS § 766 lõike 4 alusel lähtuma vaksineerimisel alaealise patsiendi tahtest.

Õiguskantsleri hinnangul aitab lapse kaalutlusvõime põhjalik hindamine maandada riski, et laps ei ole oma otsuses vaba. Kaalutlusvõimeline on laps siis, kui ta mõistab vaksineerimise olemust, tähtsust oma tervisele ja tema ees seisvaid valikuid, suudab saadud teabe ja oma väärtushoiakute põhjal ise otsuse teha ning sellest tervishoiutöötajale teada anda.

ÜRO Lapse õiguste konventsiooni artikkel 12 kohustab kõiki konventsiooni osalisriike looma laste ärakuulamiseks sobivad tingimused ja menetlusreeglid ning tagama, et lastega töötavatel spetsialistidel oleksid piisavad teadmised lapsesõbraliku menetluse ning laste arengu ja võimete kohta. On eriti oluline, et spetsialistid, kes peavad tegema laste elu puudutavaid otsuseid, tunneksid hästi lapse õiguseid ja lapse arengupsühholoogia põhitõdesid.

Seega kuna vaksineerimine toimub ka koolides, **on vajalik valdkonnas tagada õigusselgus ja vaksineerimist koolides reguleerivad määrused ühtlustada võlaõigusseadusega. Samuti on vaja tagada, et kooliõdedel on lapse kaalutlusvõime hindamiseks vajalikud teadmised ja oskused.**

Õigusselguse taotlust ja kooliõdede tegevuse kooskõlla viimise vajalikkust võlaõigusseadusega rõhutasid ka 14. detsembril tehtud pöördumises Eesti Perearstide Selts, Eesti Arstide Liit, Eesti Infektsioonhaiguste Selts ja Eesti Õdede Liit.

Otsustusvõimelisel lapsel peab olema võimalus ise öelda see viimane sõna, ja seda nii, et see ka päriselt midagi loeb, kommenteeris 14-aastane Aveli, kui Lastekaitse Liidu noortekogult ja seda ümbritsevalt vabavõrgustikult 2021. aastal vaksineerimise küsimustes sisendit palusime.

Arvamuste paljusus on demokraatliku ühiskonna osa. Peresisesed eriarvamused võivad põhjustada lastele stressi ning seeläbi mõjutada nende vaimset tervist. Lastekaitse Liit kutsub üles usaldama oma lapsi, säästma lapsi isiklikest emotsionaalsetest vastandumistest, austama üksteise, sh iga lapse, arvamust ning enne mistahes otsuste tegemist pidama argumenteeritud dialoogi. Ka lastega.

Lugupidamisega

Varje Ojala

/allkirjastatud digitaalselt/

MTÜ Lastekaitse Liit juhatuse liige

Koostaja: Helika Saar helika.saar@lastekaitseliit.ee